

Kdo utegne imeti škodo

Slovenska narodna manjšina v Italiji je v zadnjih tednih predmet takšnih pritiskov in groženj, kakršnih že zlepa ne pomnimo. Skoraj ne mine dan, da ne bi tudi v resnem italijanskem tisku našli članka ali vesti, ki se na zunanji sicer tičeta Slovenije, a ki v resnici zadevata predvsem nas, Slovence v deželi Furlaniji Julijski krajini.

Kot znano, se vsaj dve od treh političnih grupacij zmagovite volilne naveze zavzemata, da bi nova vlada vodila odločnejšo in bolj pogumno zunanjo politiko. Pri tem izrecno zahtevata, naj se predvsem izniči Osimska pogodba iz leta 1975. Če bi nova vlada tako zahtevo sprejela, bi varstvo naše narodne manjšine ostalo brez mednarodnega jamstva in bi zato lahko bilo tudi odpravljeno.

Naša narodnostna skupnost se že tako čuti opeharjeno, ker italijanske oblasti niso izpolnile obvez, ki izhajajo iz že omenjene mednarodne pogodbe iz leta 1975, in ker se s to pogodbo jamčena zaščita vrh vsega tolmači samovoljno in za našo manjšino restriktivno. To najbolj nazorno kaže stanje v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini, kjer naše ljudstvo sploh nima nobenega varstva in ga oblast še vedno smatra za nekaj bistveno drugačnega od ostalih pripadnikov slovenske manjšine v Italiji. Za Italijo gre le za ljudstvo »slovanskega izvora«.

V obeh zakonodajnih zbornicah je bil tik pred koncem zadnje 10. zakonodajne dobe vložen zakonski predlog za globalno zaščito, vendar smo Slovenci spet ostali praznih rok, ker je bil parlament predčasno razpuščen. Toda čas nepopravljivo beži (tempus irreparabile fugit, bi rekli po latinsko) in naša narodna manjšina ima zaradi takšnega stanja čedalje večjo in čedalje bolj otipljivo škodo. To se na primer zelo dobro vidi pri naši šolski populaciji (slovenskih učencev in dijakov je vedno manj), da niti ne omenjamo trajnega spreminjanja slovenskega naselitvenega prostora, saj na nekaterih ob-

DRAGO LEGIŠA

Kdor zaupa v odporništvo, zaupa v ustavo

Množica na proslavi v tržaški Rižarni

(foto D. Križmančič)

Letos je 25. april ponovno združil ljudi, tudi mnoge, ki jim doslej ta praznik ni veliko pomenil in mlade, ki so premalo poučeni o tem, kaj ta datum pomeni. Dovolj je že, da pogledamo udeležbo v Rižarni, kjer so našli kakih 3 tisoč oseb. Tudi na drugih proslavah tako v naših krajih kot drugod po Italiji je bila prisotnost številna, na osrednji proslavi v Milanu,

ki jo je organiziral dnevnik Il Manifesto, pa je bilo tristo tisoč ljudi. Prav pri mladih pa bi bila potrebna še večja zavest, ki je, kot so tudi pokazale raziskave javnega mnenja, prešibka. Mnogi ne vedo, kaj je 25. april, ne poznajo njegovega pomena za demokracijo, ker jim tega v šoli ne razlagajo, saj se navadno učni programi ustavijo pri prvi svetovni vojni. Za-

to lahko mladi brez pravega znanja o lastni preteklosti tudi verjamemo demagogom in tistim, ki bi hoteli sedaj zgodovino »nanovo napisati«.

»Zgodovino bi bilo res treba napisati znova«, je za naš list ob tem prazniku dejal pisatelj Boris Pahor, »a ne le tiste iz časa fašizma, pač pa od leta 1870, torej od združitve Italije, ko se začne tudi njena osvojevalna politika, do današnjih dni. Izrednega pomena je delo, s katerim sta začeli slovensko-italijanska komisija, ki preučuje prav to obdobje. Vprašanje pa je, kako bo sedaj ravnala nova vlada, če namreč ne bo pustila »zaspati« to komisijo.« Prof. Pahor je vsekakor prepričan, da izgubljajo vpliv poskusi zastrupljanja ozračja od Osima do danes. Tudi ekstremna desnica je razumela, je dejal, da s takim pristopom ne more nadaljevati in začena zato postavlja stvari na teren pogovorov. Sploh pa se bo morala italijanska politika ravnati po ozračju, ki vlada v Evropi in ki je naklonjeno vstopu Slovenije v »evropsko hišo«.

Osrednja proslava na Tržaškem, ki je bila 25. aprila v Rižarni v organizaciji Pokrajinskega odbora za obrambo vrednot antifašizma in odpor-
(hj) IIII ➡

Po dveh zaporednih pokolih je Zahod končno reagiral

Podobno kot februarja, ko je zavezniški ultimati zaustavil obleganje in vsakodneвно bombardiranje Sarajeva, je bil tudi za prekinitve množičnih pokolov v vzhodnobosanskem mestecu Goražde potreben odločen nastop z ultimativno grožnjo. Tragedija mesta ob Drini je trajala polnih 28 dni, ko so srbske bombe in granate sistematično uničevale stanovanjske bloke, šole in bolnišnice, še predvsem pa zbirna begunska taborišča. Streljali so v množico, je dejala irska zdravnica, ki jo je srbska ofenziva presenetila v Goraždu, da bi povzročili čimvečje število žrtev. V dolgih 28. dneh obleganja je bilo ubitih preko 700 civilistov, ranjenih pa nad 2.000. Če Združeni narodi in Atlantsko zaveništvo ne bi pokazali zob, bi Goražde čakala ista usoda kot Vukovar.

In vendar je srbsko politično vodstvo iz dneva v dan obljubljalo skorajšnjo prekinitve ofenzive. General Mladić, ki ga je francoska sekcija Združenja zdravnik sveta prijavila kot vojnega zločinca mednarodnemu so-

dišču v Haagu, je vedno našel razlog za nove napade. Skoraj histerično je poveljeval ogenj na bolnišnico in zbirne begunske centre. Srbske granate so pobijale bolnike, ranjence, bolničarje, zdravnike. Po dveh zaporednih pokolih je Zahod končno reagiral, dobil na svojo stran Moskvo, postavil ultimati. Na Palah so spoznali, da gre zares, in se uklonili. Srbske čete so se umak-

SAŠA RUDOLF

nile tri kilometre od mestnega središča, odvažati so pričeli tudi težko orožje, kot je zahtevalo Atlantsko zaveništvo.

Za generala Mladića je bila nova moralna klopota, saj je do zadnjega prepričeval Karadžića, naj se ultimatu ne uklone, češ da ima za sabo Srbijo in večji del ruskega parlamenta. Ko se je pred dvema tednoma Mladićeva 22-letna hčerka odločila za samomor, ker ni mogla prenesti sramote, da ima za očeta kronika in vojnega zločinca, je general dejal, oba sva na koncu

ostala sama. Umik iz Goražda predstavlja verjetno konec Mladićeve slave. Če in ko se bo spremenila uradna politika bosanskih Srbov, ko se bodo pričela nujna pogajanja, se bo politični vrh moral znebiti jastrebov, vojnih zločincev.

Nova odločnejša politika do Srbov bo prav gotovo vplivala na dogajanja v Rusiji. Skrajnodesničarska opozicija je namreč izkoristila v svoje name- ne kritike, ki sta jih na račun Beograda izrekla zunanji minister Kozirjev in njegov namestnik Čurkin. Naveličala sta se namreč neizpolnjenih srbskih obljub in pristala na odločnejšo politiko Združenih narodov. Za Zirinovskega in ostale ruske nacionaliste je bilo to izdajstvo pravoslavnihi bratov na Balkanu.

Tudi iz tega vidika bi moral Zahod pri reševanju balkanske krize upoštevati dokaj težki položaj ruskega predsednika Jelcina. Podobno kot Srbi tudi Rusi ne smejo in ne morejo z enostranskimi odločitvami izgubiti obraza pred lastnim ljudstvom.

RADIO TRST A

■ ČETRTEK, 28. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 S hrano do zdravja; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Kulturne diagonale: Dvignjena zavesa; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dopisnice z najbližnjega vzhoda.

■ PETEK, 29. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Za smeh in dobro voljo; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Otroški radijski tednik« (Zlata Jurin); 14.30 Krajevne stvarnosti: Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 30. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila; 12.00 Krajevne stvarnosti: »Ta razajanski glas« — oddaja iz Rezije; 12.45 Krajevne stvarnosti: Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Nediški zvon; 15.00 Tisoč let naših prednikov; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Mala scena. Janez Povše: »Prosim, vprašajte berlinski zid!« Smešna politična zgodba o človeku, ki ga politika ni marala.

■ NEDELJA, 1. maja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Peter Klepec« (France Bevč); 11.45 Vera in naš čas; 12.45 Orkestralna glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Dante Alighieri: »Božanska komedija: Nebesa«; 17.00 Šport in glasba.

■ PONEDELJEK, 2. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila; 8.10 Iz Četrtekovih srečanj: Na bregovih Vardarja; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Kmetijski tednik; 13.50 Orkestralna glasba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček; 14.30 Potpuri; 15.00 Julius Kugy: Slovenske gore, slovenski ljudje; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.10 Vlado Malačič: Pregled oceanografskih raziskav v Tržaškem zalivu in problemi razvoja ob morju.

■ TOREK, 3. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Opoldanski potpuri; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Dante Alighieri: »Božanska komedija: Nebesa«.

■ SREDA, 4. maja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Obzornik; 9.00 IZ STUDIA Z VAMI: 9.15 Ivo Andrić: »Most na Drini«; 10.00 Poročila; 11.45 Okrogla miza; 12.40 Primorska poje; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Krajevne stvarnosti: Na goriškem valu; 15.00 Made in Italy; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Literarne podobe: »13 za 13« — trinajst oddaj za trinajst slovenskih sodobnih romanov.

Srečanje predstavnikov slovenske manjšine z zunanjim ministrom L. Peterletom

Pogovor v Kobjeglavi med slovenskim zunanjim ministrom Lojzetom Peterletom in predstavniki naše manjšine je bil predvsem posvečen odnosom med Italijo in Slovenijo ter obravnavi številnih vprašanj, od manjšinskega varstva do informiranja italijanske in evropske javnosti s problematiko naše narodnostne skupnosti, iskanja novega modela skupnega predstavnštva manjšine, pa do volilnih reform in finančnih težav slovenskih ustanov. Srečanja, ki je bilo v torek, 26. t.m., so se udeležili še državni sekretar za Slovence po svetu Peter Vencelj, svetovalca Rudi Merljak, Zorko Pelikan, šef kabineta Rok Šteblaj, generalni konzul in vicekonzul v Trstu Jože Šušmelj in Tomaž Pavšič, manjšinsko zastopstvo pa so sestavljali: senator Darko Bratina, podpredsednik deželnega sveta Miloš Budin, Martin Breclj, Marjan Terpin, Viljem Černo, Fabio Bonini, Marija Ferletič, Boris Peric in Suadam Kapič.

(foto D. Križmančič)

Kdo utegne imeti škodo

močjih Slovence danes tudi z lučjo težko najdemo.

Ze omenjeni grupaciji zmogovite volilne naveze očitaka Sloveniji tudi tole: da njena zakonodaja ne dovoljuje vrnitve nepremičnin nekdanjim lastnikom, ki so zdaj italijanski državljani, in da jim tudi ne dovoljuje nakupa nepremičnin ter da je varstvo italijanske manjšine pomanjkljivo.

Na prvi očitok so po našem zelo jasno odgovorili Slovenski krščanski demokrati, ki jim pripada tudi slovenski zunanji minister, na zadnji letni konferenci v Zagorju (končala se je v nedeljo, 24 t.m.). Poudarili so, da bo »Slovenija sprejemala takšne zakone, ki bodo v njenem interesu ter v duhu evropskega sodelovanja in da se ne bo »uklanjala grozljajm in pritiskom«. Kar zadeva stanje varstva italijanske manjšine v Sloveniji, pa velja omeniti, kar je v tej zvezi pred dnevi izjavil tržaški župan Illy. »Imam tesne stike z Unijo Italijanov v Sloveniji — je dejal — in lahko zagotavljam, da je varstvo naših rojakov odlično. Včeraj sem bil pri županu v Kopru, ki je sijajen primer dvojezičnega mesta. Rekel bi, da je raven zaščite italijanske manjšine višja od podobne ravni zaščite Sloven-

cev, ki živijo v tržaški pokrajini (intervju za torinski dnevnik »La stampa« z dne, 22.4.1994).

Čeprav nisi prerok, smeš trditi, da s takšno zunanjo politiko Italija ne bo prišla daleč, kajti Slovenija ima že danes v Evropi in svetu vplivne in zanesljive prijatelje, tako da ji zares ne grozi nobena nevarnost. Tisti, ki utegnejo imeti največjo škodo, pa so pripadniki slovenske narodne manjšine kot tudi pripadniki vseh ostalih jezikovnih manjšin v Italiji. S tem je treba računati in ustrezno ukrepati.

Kdor zaupa v odpornišтво...

ništva, je letos res izzvenela svečano, ustvarila je nekakšno nevidno vez med udeleženci, ki jih je bilo tokrat mnogo več kot prejšnja leta. Veliko je bilo tudi nekdanjih taboriščnikov v nacističnih lagerjih. Proslava se je začela z molitvijo — skupaj so molili katoliški duhovnik, judovski rabin in pravoslavni pop. Nato sta po uvodnih besedah izrednega pokrajinskega komisarja Mazzurca stopila pred mikrofonski zgoščenki županja Tamara Blažina, ki je govorila v slovenščini, ter zgodovinar Elio Apih. Slavnostni govornik je poudaril, da je antifašizem gibanje

Z zadnje seje deželnega tajništva Ssk

Nevarna demagogija ogroža sožitje

Stališča nekaterih predstavnikov gibanj Forza Italia in Alleanza nazionale o Osimskih sporazumih predstavljajo nevarno demagogijo, ki bi lahko hudo skvarila mirno sožitje v našem obmejnem prostoru ter dobrososedske odnose s Slovenijo in Hrvaško. Vse koristne in pravične rešitve je mogoče iskati le z vzpostavljanjem vzdušja prijateljstva in medsebojnega zaupanja. Italija bi morala imeti morala k temu pomembno prispevati tudi s tem, da bi zagotovila slovenski manjšini pravično zaščito v skladu s svojo ustavo in mednarodnimi obvezami.

Tako je ocenilo deželno tajništvo Slovenske skupnosti na svoji prvi seji po kongresu v petek, 22. t.m., v Nabrežini. Seja je bila sicer v dobršni meri posvečena pripravam na evropske volitve, ki bodo 12. junija letos. Ssk bo na njih nastopila skupno z drugimi manjšinskimi strankami in avtonomističnimi gibanji v državi z listo Federalizem. Solidarnost med manjšinami se je v preteklosti že večkrat izkazala kot posebno dragocena tudi za Slovence v Italiji, zaradi česar jo moramo posebej okrepiti zdaj, ko se manjšinam v tej državi ne obetajo dobri časi. Tajništvo je poverilo ožjemu strankinemu vodstvu mandat, da sklene z ostalimi partnerji liste Federalizem volilno zaveznitvo in se tudi dogovori za kandidature.

Na seji, ki je bila izrazito delovnega značaja, je tekla beseda tudi o organizacijskih vprašanjih. Tajništvo je sprejelo nekaj pomembnih sklepov o tem, kako utrditi strankino organizacijo.

Ob koncu je pozvalo vso slovensko in sploh demokratično javnost, naj se polnoštevilno udeleži proslav ob 49-letnici osvoboditve izpod nacifašizma.

»za« in ne gibanje »proti«. Kdor zaupa v odpornišтво, zaupa v ustavo, ki je iz njega izšla. Kdor pa hoče, je še dejal zgodovinar Apih, resnično počastiti spomin na ubite, se mora odločneje zavzeti za mir.

Županja Blažina je v svojem posegu poudarila nujnost ohranitve zgodovinskega spomina, ki ga nekateri skušajo brisati. Ta spomin pa je neolčljivo povezan z vrednotami svobode, demokracije in strpnosti. Občuteno slovesnost v Rižarni je z borbenimi pesmimi zaključil Tržaški partizanski pevski zbor »PINKO TOMAŽIČ« pod vodstvom Oskarja Kjudra.

Ob 10-letnici smrti Franca Jeze so v Trstu priredili simpozij v njegov spomin

Neutrudni ustvarjalec, ki je izgoreval za ideal samostojne Slovenije

Deset let, trije meseci in nekaj dni je minilo od smrti časnikarja, publicista in pisatelja Franca Jeze in v petek, 22. aprila, smo se s posebnim simpozijem spomnili tega izredno delavnega človeka, ki se je razdal za idejo samostojne in neodvisne države Slovenije. Simpozij sta priredila Društvo slovenskih izobražencev in Krožek Virgil Šček iz Trsta in glede na odziv lahko trdimo, da je še vedno živ spomin na Franca Jezo in njegovo vsestransko pisanje za Radio Trst A, Novi list, Mladiko in za razne revije in zbornike, ki jih je sourejal ali sam izdal vse od svojega prihoda v Trst. Mnogi pa so ga poznali tudi kot sodelavca listov, ki so izhajali v zdomstvu, v Buenos Airesu, v Kanadi, Münchnu in drugod. Pri tem ne smemo pozabiti na izrazito literaturo, na njegove dramske tekste, ki jih je pisal za potrebe Radia Trst A oziroma »Nevidna meja in druge fašistične zgodbe«, »Spomine iz taborišča«, sestavljen iz dveh delov se pravi »V dachauskih blokih« in »Tekma s smrtjo«, ki sta kot podlistek izhajala v Novem listu in nato, leto dni po njegovi smrti, izšli v knjižni obliki pri Goriški Mohorjevi družbi.

Literarnih, proznih tekstov je kar precej. Za Novi list je še zlasti za božično ali velikonočno število pogosto prispeval literarni tekst. Novelo, črtico, večkrat pa tudi čisto fantastično zgodbo. Pogled v geslo iz Primorskega slovenskega biografskega leksikona pove vse o njegovem literarnem delu.

Na simpoziju v Trstu se je jasno pokazalo, da je bil Franc Jeza človek številnih in raznovrstnih zanimanj, politično čuteč in pripravljen na politično delo v korist slovenskega ljudstva, naroda, ki lahko resnično zaživi le, če bo Slovenija postala povsem suverena država. Ta ideja slovenstva in samostojne države je v Jezi verjetno živela vse od najmlajših let, ko je v vrstah krščanskih socialistov bil med najaktivnejšimi in najbolj prodornimi misleci ter je še zlasti, vsaj v tistih prvih predvojnih letih svojega javnega nastopanja, veliko pisal in deloval za utrjevanje slovenske narodne zavesti.

Na simpoziju v Peterlinovi dvorani je po pozdravi prirediteljev, dr. Rafka Dolharja za Krožek Virgil Šček in Sergija Pahorja za Društvo slovenskih izobražencev, kot prvi spregovoril Jezov prijatelj iz gimnazijskih let na Ptuj, inž. Franc Goličnik. Pod naslovom »Zrele misli mladega razumnika in pisatelja Franca Jeze« in podnaslovom »Življenje za samostojno zedinjeno Slovenijo«, je predstavil Jezovo delovanje v njegovih dijaških in prvih študentskih letih, ko je bil še posebej aktiven član krščansko-so-

cialističnega akademskega kluba »Zarja« in tudi ožji Kocbekov sodelavec, čeprav se v marsičem ni strinjal z njim. Goličnik je na koncu še kratko spregovoril o svojem povojnem srečevanju z Jezom med krajšimi obiski v Trstu.

Prof. Martin Jevnikar je predstavil »Literarno ustvarjanje Franca Jeze« in še zlasti tri njegove samostojne literarne knjige, to so »Moč ljubezni«, s podnaslovom »Povest iz časa nasilne Slovencev«, nato »Nevidna meja«, povest iz daljnje prihodnosti in druge fantastične zgodbe, ter že omenjene »Spomine iz taborišča«. Omenil je tudi podlistke, ki so izhajali v Novem listu, in sicer fantastični roman »Povratek iz vesolja«, roman »Smrt v pomladi« v spomin na brata Maksa ter druga dela, zlasti mladinska, ki jih je objavjal v Pastirčku.

Marko Tavčar je ta pregled dopolnil s krajšo predstavitevjo dela, ki ga je Franc Jeza opravil na Radiu Trst A, pri katerem je v glavnem pisal za kulturno kroniko pri poročilih, a tudi za govornice sporede in za dramski odsek. Slednji hrani tudi seznam njegovih izvornih dramskih del oziroma prevodov in priredb za radijske potrebe. Naj povemo, da je Franc Jeza napisal 16 izvornih otroških in 9 iger za odrasle poslušalce. Med slednjimi naj omenimo vsaj igrjo — kriminalko »Zadeva je končana«, ki je leta 1964 dobila 1. nagrado na natečaju Radia Trst A. Prevedel je 64 radijskih iger za odrasle in 6 za otroke, med temi je tudi več svetovnih klasikov, ob tem pa je priredil tudi več romanov.

Prof. Janko Prunk je na simpoziju o Francu Jezi podal strnjen pregled zgodovinskih pobud in predlogov za rešitev slovenskega narodnega vprašanja, s posebnim poudarkom na razvoj misli o neodvisni Sloveniji, ki se je prvič pojavila prav v krogih slovenskih krščanskih socialistov in to v letih tik pred drugo svetovno vojno. Franc Jeza, je poudaril Prunk, pa ima gotovo izredno mesto, saj je med prvi-

mi, ki so v letih po drugi vojni delali za neodvisno Slovenijo.

Naš glavni in odgovorni urednik, dr. Drago Legiša, je utemeljil, zakaj moramo Franca Jezo smatrati za politika. Iz njegovega izvajanja se je jasno pokazal lik globoko politično čutečega, mislečega in aktivno delujočega človeka, ki je že v svoji mladosti, ko je bil star 18 let, v sestavku, ki ga

bi kazalo referat, ki ga je napisal, razširiti na Jezovo delovanje iz Trsta.

Simpozij je končal Saša Martelanc. Uvodoma je dejal, da bo njegovo razmišljanje nekakšna komemoracija Franca Jeze ob 10-letnici smrti. Naslov »Nedočakana sanja velikega idealista« je popravil v »Nedočakano vero velikega idealista« ter poudaril, da je Jeza veroval v pravičnega člove-

Resolucija udeležencev simpozija

»Slovinci iz zamejstva in matice, zbrani na simpoziju ob 10-letnici smrti velikega narodnjaka in kulturnika Franca Jeze, opozarjamo slovensko javnost na njegovo nesebično in naporno delo pri spodbujanju, pospeševanju in utemeljevanju ideje o samostojni Sloveniji, ki jo je več desetletij tudi ilegalno širil iz Trsta. Udeleženci simpozija se obračamo na pristojne slovenske oblasti — in v prvi vrsti na skupščini mest Ljubljana in Ptuj — vabilom, da primerno obeležijo tako na rodnem Ptuj kot v glavnem mestu Slovenije delo, ki ga je Franc Jeza opravil v korist celotnega slovenskega naroda.«

je napisal kot gimnazijec o položaju slovenske manjšine na Koroškem, pokazal veliko narodno-politično znanje in nakazal tudi vrsto rešitev za ohranitev manjšine na Koroškem. To Jezovo politično mišljenje pa je z leti zorelo in se poglabljalo ter doseglo največji razmah v člankih in esejih o samostojni in neodvisni Sloveniji, ko je dejansko začrtal pravo ustavo nove države. Navedki iz raznih Jezovih del so jasno utemeljevali ta izvajanja.

Znani zgodovinar prof. Vlado Habbjan je Livija Valenčiča prosil, da je prebral nekaj strani njegovega referata z naslovom »Franc Jeza med Ljubljano in Trstom« ter podnaslovom »Kamenčki za poskus mozaične upodobitve«, in sicer tiste odlomke, ki so govorili o njegovem delovanju v študentskih letih v vrstah krščanskih socialistov, nato pa je prosto nadaljeval in spregovoril o stikih, ki sta jih z Jezom ohranila tudi po vojni ter njegovem treznem razmišljanju o politični situaciji v domovini. Napovedal pa je, da

ka, v vrednote, v uresničljivost neodvisne slovenske države. Poudaril je, da je Jeza predvsem verjel v slovenskega človeka, ki mu je Slovenija dom in da mu je ta vera pomagala, da je reševal vse težave in premagoval vse ovire. Na koncu pa je poudaril, da bi bilo treba neke v Sloveniji obeležiti spomin nanj in predlagal je, da bi se po njem poimenovala kaka pot v Ljubljani ali na Ptuj, pot zato, ker je ta beseda pomensko širša od ulice ali ceste. »Pot Franca Jeze« pa bi bila »simbol neke vizije in spomin na neko življenje, ki je izgorelo v mislih na domovino ljubljenih ljudi, imenovano Slovenija«.

Za podobno misel se je na simpoziju že med pozdravi izreklo več ljudi, podprli pa so jo vsi udeleženci simpozija.

Prisotne so uradno pozdravili vladni svetovalec za Slovence po svetu Rudi Merljak, podkonzul Tomaž Pavšič in deželni tajnik Ssk Martin Breclj.

Na simpoziju je bilo tudi rečeno, da bo izšel zbornik predavanj in da bi ob tej priložnosti zbrali tudi najbolj značilne odlomke iz Jezovega političnega pisanja, da bi tako njegove misli postale dostopne širšemu krogu slovenskih bralcev.

Petkov posvet ob 10-letnici smrti Franca Jeze je gotovo le nakazal pomen in širino njegovega dela. Bodoči preučevalci Jezovega političnega, literarnega in zgodovinskega pisanja, bodo morali poglobiti ta vprašanja in priznati, da je Franc Jeza neutrudno ustvarjal in nam je prav s tem svojim zgledom lahko za izziv, da bi vsakdo od nas na svojem polju in v svojem okolju deloval za narodni napredek, ki mora biti vsestranski.

Simpozij o Francu Jezi je bil v Peterlinovi dvorani v Trstu (foto D. Križmančič)

»Pohod prijateljstva« za preseganje meja

Medtem ko italijanski desničarski krogi govorijo o premikanju meja, sta društvo Mavhinje-Cerovlje in krajevna skupnost Gorjansko dokazala, da je treba meje presegati in da je to z odkritim in prijateljskim dialogom tudi mogoče. Konec prejšnjega tedna je bil namreč prvi »Pohod prijateljstva Mavhinje-Gorjansko«; v načrtu organizatorjev je, da bi se ta pobuda ponavljala vsako leto. Odziv je bil res odličan, saj so našli kakih 1.500 oseb, med temi tudi nekaj Italijanov. Na mejnem prehodu je bila tudi prijetna slovesnost. Med drugimi sta govorila član državnega sveta Republike Slovenije Polde Bibič in senator Darko Bratina, pela pa sta tudi dva zbora iz zamejstva: »Fantje izpod Grmade« iz Devina ter moški zbor »Igo Gruden« iz Nabrežine.

Na sliki: (foto S. Ferrari) Udeleženci »Pohoda prijateljstva Mavhinje-Gorjansko« so bili res številni

Uredništvo pričakuje tudi prispevke iz zamejstva

Novorojena revija Kras

Februarja je izšla prva številka nove revije — po načrtu urednikov naj bi šlo za mesečnik — z naslovom Kras, ki naj bi bila, kot pove že naslov, posvečena poglobljeni obravnavi dogodkov, zanimivosti, problemov na tem področju ter predstavitvi primorskih tako ali drugače zanimivih osebnosti. »Revija Kras bo obravnavala predvsem tista vprašanja o Krasu, ki jih drugi časopisi stalno in načrtno ne predstavljajo,« piše uredništvo v spremni besedi prve številke. Ta pa so: spodbujanje njegovega gospodarskega in družbenega razvoja z upoštevanjem naravnih danosti, ohranjanje njegove identitete, varovanje krajine pred onesnaževanjem ter smiselno posodabljanje kraške bivanjske arhitekture. Izrisovala bo značaj kraškega človeka, ki ga je klesal njegov tisočletni boj z naravo. In to bo revija predstavljala na poljuden in berljiv način, s strokovno poglobljenimi in argumentiranimi besedili, podkrepljenimi z ustreznimi likovnimi prikazi,« beremo še v uvodni besedi. Uredništvo obenem izraža namen, da bi krog sodelavcev razširili tudi v zamejstvu, saj bo samo tako lahko slika življenja Sloven-

cev na Primorskem popolna. V prvi številki, prispevkov iz zamejstva ni.

Glavni urednik novorojene revije je Lev Lisjak, odgovorna urednica pa Ida Vodopivec — Rebolj. Kras izdaja ljubljansko podjetje Mediacarso. Uredništvo ima sedež v Komnu.

Revija Kras je po načrtu pobudnikov »odprta vsem, ki bi radi stvarno, strpno in s širokim razumevanjem soustvarjali njeno vsebino.« Zato so vabljeni k sodelovanju vse tiste, ki bi hoteli s pisano besedo ali fotografijo prispevati k obogatitvi revije. Še posebej in izrecno so vabljeni šolarji, dijaki in študenti. Uredništvo odgovarja na telefonsko številko 061/223-234 ob delavnikih od 8. do 14. ure. Prispevke pa je mogoče poslati na revijo Kras, 66223 Komen, poštni predal 17.

* * *

Na gledališkem šolskem tekmovanju

Uspeh dijakinje liceja F. Prešeren

Sredi prejšnjega tedna je bil v Trstu dvodnevni gledališki natečaj pod pokroviteljstvom tržaške pokrajinske uprave in šolskega skrbništva, na katerem so nastopile dijaške gledališke skupine sedmih tržaških višjih srednjih šol. Tekmovanja se je že tretjič uspešno udeležil tudi licej France Prešeren. Med italijanskimi zavodi je prejšnja leta nastopil s tekstom, ki ju je napisala Matejka Grgič, v glavnih vlogah pa se je uveljavila Nikla Panizon. Ob njej so nastopili tudi drugi dijaki. Nekateri, med njimi Daša Bolčina, Deva Pincin in Maja Mezgec, so se letos odločile, da v razširjeni zasedbi spet nastopijo. Tokrat so izbrale Oskarja Wilda in sicer delo »Pomen iskrenosti« ter s predstavljenim delom navdušile občinstvo.

Zaigrale so zelo prepričljivo, čeprav so nastopale v tujem ambientu in v tujem jeziku. Nagradjevanje nastopajočih bo 28. aprila v plesni dvorani Paradiso v Trstu.

Nova Jančarjeva drama za slovensko gledališče v Trstu

V petek, 22. t.m., je pisatelj Drago Jančar v Trstu izročil ravnatelju Miroslavu Košuti svojo novo dramo.

Delo so v Slovenskem stalnem gledališču pričakovali z veliko nestrpnostjo, saj mu je bilo namenjeno že pred začetkom pisanja. O njem je trenutno dano vedeti le, da je to igra za pet oseb, o vsebini pa je mogoče ugibati po naslovu »Halštat«, znamenitem arheološkem najdbišču keltske kulture.

S študijem Jančarjeve novitete bo SSG pričelo že v maju.

V torek, 3. maja, bo ob 18. uri v dvorani pokrajinskega sveta v Gorici, Korzo Italia 55, predstavitev zbirke pesmi Ljubke Šorli v italijanskem prevodu »Canti spezzati«. Delo je prevedla Diomira Fabjan Bajc. Knjigo bodo predstavili Alojz Rebula, Celso Macor in Hans Kütmüller.

Zaključil se je Film video monitor

V goriškem Kulturnem domu se je to nedeljo zaključil 9. pregled filmske in video produkcije Film video monitor, ki je tudi letos privabil veliko število obiskovalcev. Na tej prireditvi je bil tokrat predstavljen samo en slovenski film, »Morana« Aleša Verbiča. V okviru Film video monitorja je bila zadnji dan na sporedu tudi zanimiva okrogla miza, ki so se je udeležili slovenski in italijanski filmski kritiki.

V Katoliški knjigarni v Gorici

Predstavitev »Križevega pota« ob 1. obletnici smrti Ljubke Šorli

V Katoliški dvorani na Travniku v Gorici bo v soboto, 30. aprila, ob 17.30 predstavitev knjige, s katero se Goriška Mohorjeva spominja pesnice Ljubke Šorli ob prvi obletnici smrti. Gre za izdajo pesnitve Križev pot, ki jo je napisala leta 1979 na prošnjo tolminskega župnika Štrancerja. Objavljena je bila sicer v župnijskem listu tolminske fare, a dejansko je bila širši slovenski javnosti neznan.

Šorlijeva v tem Križevem potu, ki ga je posvetila Onemu, ki visi v cerkvi njene rojstne fare, ostaja zvesta tradicionalnemu češčenju, molitvi sami. Uporablja tudi one prisposode, ki jih Cerkev tradicionalno uporablja pri razmišljanjih ob 14 postajah. Šorlijeva se potrjuje kot pesnica trpljenja, a tudi trdnega upanja in vere v lepšo prihodnost. Ta vera se v njenih verzih odraža v obliki prošenj. Oblikovno je pesnica izvirnega pristopa. Običajnim 14 postajam dodaja nekakšno uvodno pesem, ki govori o zadnji večerji in sklepno, vstajensko razmišljanje, pravo himno vstalemu Kristusu.

Pesnitev bogatijo izvirne upodobitve Franka Žerjale, ki se je sicer odločil za figuralno ponazar-

janje štirinajstih postaj in prve ter zadnje pesmi, istočasno pa s sporočilno simboliko barv in zabrisavanjem figur doseže, da bralec in gledalec s svojo domišljijo, občutki in znanjem podoživlja sporočilo besedila in slik.

Spremno besedo je napisal Marijan Breclj, ki je znan poznavalec pesniškega ustvarjanja Ljubke Šorli. Na predstavitvi bodo o pesnitvi spregovorili Marijan Breclj, v imenu založbe prof. Marija Češčet in avtor slik.

Edi Žerjal razstavlja v Gorici

V Katoliški knjigarni v Gorici so v torek, 26. aprila, odprli razstavo tržaškega slikarja Edija Žerjale, umetnika, ki je v letih svojega ustvarjanja preizkusil veliko tehnik, tudi monotipijo in lesorez, v zadnjem času pa se posveča akvarelu. Uveljavil se je tudi kot ilustrator, narisal je nekaj plakatov in scenografij. Razstavljal je že marsikje po Evropi pa tudi v ZDA. V Katoliški knjigarni je njegovo delo predstavil Joško Vetrh. Razstava bo odprta do 14. maja, ogled pa je možen ob urah delovanja knjigarne.

Pogovor z ravnateljem Vitom Svetino

Povišanje kapitala nujen korak za rast TKB

Tržaška kreditna banka je prejšnji teden sklicala izredni in redni občni zbor. Izredni je bil potreben zaradi povišanja kapitala s 35 na 50 milijard lir. S tem korakom, je v pogovoru za naš list dejal ravnatelj denarnega zavoda Vito Svetina, se slovenski banki odpirajo nove možnosti za uspešnejše poslovanje v državi in tudi v tujini. O samem občnem zboru in o delu ter načrtih TKB pa je sam natančneje spregovoril v intervjuju.

Zakaj je bilo potrebno povišanje kapitala? Je to samo znak večje solidnosti banke ali pa je ta korak zahtevala tudi nova bančna zakonodaja, kakršno določajo evropski standardi? Kako so to odločitev sprejeli delničarji?

Povišanje kapitala je bilo potrebno predvsem za razvoj banke. Ker se Italija v zadnjih dveh letih s hitrimi koraki približuje zakonodaji Evropske skupnosti, mora seveda v skladu s tem sprejeti tudi nove direktive na področju bančništva. Vsak denarni zavod mora imeti najmanj 8 odstotkov lastnega premoženja na razpolago za naložbe. Če tega nima, ne sme investirati in podeljevati kreditov svojim klientom. Njen razvoj se torej na ta način ustavi.

Zaradi tega smo torej sklicali redni občni zbor in predlagali dvig kapitala s 35 na 50 milijard lir. Banka je namreč v zadnjih letih imela velik vzpon in brez tega koraka ne bi mogla širiti svojega poslovanja tam, kjer bi hotela, na primer v deželi Furlaniji-Juljski krajini, Venetu, Sloveniji, Hrvaški in sosednjih deželah.

Zadovoljni smo, ker so bili na tem občnem zboru delničarji prisotni v veliki večini, to je kar 92 odstotkov kapitala. Pri tej naši odločitvi smo naleteli tudi na veliko razumevanje naših delničarjev, da se dviga kapitala udeležijo in ga do jeseni izvršijo. S tem se bo banka še bolj okrepila in bo uresničevala svoj razvojni program še posebej s tem, da bo odpirala nove agencije v naši deželi.

Kaj pa je bilo pomembnega na drugem, rednem delu občnega zbora vaše banke?

Na rednem občnem zboru smo predvsem predstavili bilanco, ki je bila tokrat pripravljena po kriterijih Evropske skupnosti. Vsi podatki so bili razloženi v detajlih in natančno poglavljeni. Opravljena je bila tudi primerjava s prejšnjim letom. Udeleženci so na občnem zboru predvsem izrazili željo, da se mora banka naprej razvijati tako, kot se je do sedaj in da mora ustvarjati tudi rezerve. Bilo je namreč postavljeno vprašanje, ali naj banka razdeljuje dividende ali pa naj krepki svoje rezerve. Prevladalo je mnenje, da banka, ki je uspešna, deli tudi dividende.

Ali ste naleteli, kot slovenska ustanova, na kake ovire pri poslovanju tako v Italiji kot v tujini?

Letos poteka 35-letnica odprtja našega bančnega zavoda. TKB je začela namreč delovati leta 1959. V tem času smo naleteli na nešteto težav prav zaradi tega, ker smo slovenska ustanova. Banka je namreč nastala ob robu Londonskega sporazuma. Zavezniki so Slovincem dovolili ustanoviti banko v Trstu; več kot 20 let je bilo treba čakati, da smo dobili dovoljenje za poslovanje s tujino, še dodatnih 10 let pa, da smo lahko odprli prvo agencijo.

Danes so se razmere bistveno spremenile. Nimam namreč občutka, da bi nam kdo postavljал kake ovire. Sedaj veljajo zelo strogi parametri za delovanje bank. Treba je imeti zadosten kapital, spoštovati obstoječo zakonodajo. Kdor se teh pravil, kot mi, drži, nima težav s poslovanjem.

Kakšno pa je sodelovanje vašega denarnega zavoda s drugimi slovenskimi bankami na Trža-

Najvišji predstavniki TKB na občnem zboru. Na sliki so z leve: ravnatelj V. Svetina, E. Kraus, A. Stefančič in S. Mesesnel

škem, Goriškem in tudi na avstrijskem Koroškem?

Ko so se, po drugi svetovni vojni, s ponovno oživitvijo gospodarstva začele ponovno krepiti tudi banke, smo slovenski zavodi ustanovili v okviru Gospodarskega združenja bančno sekcijo, ki ima nalogo, da usklajuje določene posege slovenskih bank v korist gospodarstva, pa tudi slovenske kulture in družbenih dejavnosti. Nasploh lahko rečem, da dobro sodelujemo s posameznimi slovenskimi bančnimi zavodi. Na avstrijskem Koroškem imamo stike z Zvezo slovenskih združenj v Celovcu.

Kaj bi povedali o vašem poslovanju v tujini?

Vedno bolj tesno je sodelovanje predvsem z bankami v Sloveniji in na Hrvaškem, tako na primer z zavodom Noricum iz Ljubljane in Kvarner z Reke, v katerih je prisoten tudi slovenski kapital iz Trsta. Nasploh lahko rečem, da je TKB banka, preko katere gre največ prometa iz hrvaških in slovenskih denarnih zavodov. To je seveda odvisno od poslov naših klientov. Odprti pa smo tudi do drugih držav, tako v vzhodni — Madžarska, Češka, Poljska, Rusija — kot tudi zahodni Evropi, pa tudi v ZDA in celo na Japonskem.

Koliko oseb je zaposlenih v vaši banki?

Danes je v banki zaposlenih skoraj 200 oseb. To so predvsem absolventi tako višje slovenske šole v Trstu in Gorici kot diplomiranci. Veliko damo na to, da se naši ljudje izobražujejo in strokovno usposabljujejo, zato prirejamo vrsto specializiranih tečajev za naše zaposlene. Najmanj, kar jim nudimo, so brezplačni tečaji jezikov.

Pogovarjala se je
Helena Jovanovič

Organizacija in kadri št. 3/94

Pred kratkim je izšla 3. letošnja številka strokovne revije Organizacija in kadri, ki jo izdaja Fakulteta za organizacijske vede Kranj in založba Moderna organizacija v Kranju. V tej številki so zajete številne razprave priznanih strokovnjakov, med katerimi so: vodenje informatike, karakteristike managerjev, varstvo informacije zasebnosti v zdravstveni dejavnosti, pisanje znanstvenih objav, uvajanje sistema kakovosti. Prof. dr. Miran Mihelčič nas je informiral o letošnji podelitvi statusa večšaka pri Zvezi ekonomistov Slovenije na področju upravljanja in ravnanja. Zajete so še druge zanimive informacije in ocena knjige »Logistika v proizvodnem podjetju«.

dGD

BCTKB

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

BILANCA 1993

Občni zbor delničarjev Tržaške kreditne banke je odobril bilanco poslovne dobe, ki se je zaključila dne 31.12.1993. Glavni bilančni podatki potrjujejo rast poslovanja v vseh sektorjih delovanja banke, kar je posebej razvidno iz naslednjih postavk (v milijonih lir):

Skupna bilančna vsota	1.053.909 (+10,60%)
Vloge klientov	651.263 (+3,76%)
Vloge bank	301.913 (+33,05%)
Naložbe	454.222 (+16,94%)
Lastne vrednotnice	118.116 (+42,21%)
Čisto premoženje	53.426 (+7,26%)
Rezultat upravljanja	18.216 (+28,07%)
Čisti dobiček	5.050 (+25,94%)

Občni zbor je sklenil nameniti delničarjem dividendo v skupnem znesku 1.750 milijonov lir ali 500 lir za vsako delnico, ki bo plačljiva od 1. junija 1994 pri blagajni družbe.

Izredni občni zbor je odobril povišek družbene glavnice proti plačilu s 35.000.000.000 lir na 50.000.000.000 lir. Tržaška kreditna banka, ki ima danes skupno 194 uslužbencev, si prizadeva povečati svojo prisotnost na teritoriju z odprtjem novih okenc.

Prijavilo se je 30 kandidatov, tekmovalo pa jih bo 16 Festival slovenske popevke v Trstu prihodnji teden v Kulturnem domu

Konec prihodnjega tedna, natančneje v soboto, 7. in v nedeljo, 8. t.m., bo v Kulturnem domu v Trstu svojevrsna prireditev — Festival slovenske popevke v Trstu, ki ga prireja SKD Barkovlje. Na tem glasbenem srečanju bomo slišali 16 pesmi domačih popevkarjev, komisija bo izbrala najlepše, glasovalo pa bo tudi občinstvo. O tej prireditvi je kaj več povedala predstavnica društva Vera Poljšak.

Letošnji Festival slovenske popevke v Trstu je že 30. po vrsti. Koliko je bilo kandidatov in kakšna je kvalitetna raven pesmi?

Najprej bi povedala, da je bila 30-letnica Festivala lani, vendar nam leta 93 ni uspelo speljati te pobude, ker zahteva res ogromno dela. Okroglo obletnico bomo torej praznovali letos. Prejeli smo kakih trideset pesmi, ki jih je ocenila strokovna komisija. Od teh je bila izbrana polovica, natančneje 16 pesmi. Kandidati so v tem času imeli že dve avdiciji.

Kar zadeva kvalitetno raven, lahko rečem, da je veliko odvisno od aranžmajev, od izvedbe, od glasu pevcev. Sedaj so v teku vaje z orkestrom MIX, v katerem je 16 članov. Pevce vadi glasbenik Aleksander Vodopivec. Mnogi vadijo tudi doma, saj gre večinoma za ljudi, ki so zaposleni, in torej nimajo časa, da bi prišli na vaje. Svoje znanje bodo nato skupaj preizkusili na generalki pred glavnim nastopom. Naš Festival je zrežiral Boris Kobal, za sceno je poskrbel Peter Furlan, igralko Miro Sardoč pa smo zaposlili, da nekoliko popravi izgovarjavo in dikcijo nastopajočih.

O čem govorijo pesmi, ki jih bomo slišali na Festivalu, kakšna je srednja starost nastopajočih in od kod so?

Večina tekmovalcev pripada mlajši generaciji, nekaj pa jih je tudi že v letih. Njihove pesmi govorijo o ljubezni, nekaj je romantičnih, druge pa so bolj vsakdanje, kot na primer tista o vožnji s »šestic«. Tekmovalci so vsi s Tržaškega. Veliko vabil smo sicer poslali v Gorico, Čedad, in še kam, saj je Festival namenjen vsem Slovincem, vendar na žalost ni bilo odziva.

Koliko dela sedaj čaka odbornike društva in kako bo tekmovanje potekalo? Boste koncert priredili še kje?

Veliko dela smo sicer že opravili, veliko pa ga moreno še izvršiti. V soboto, 7. t.m., torej v prvem delu koncerta, ki bo v Kulturnem domu, bo strokovna komisija izbrala prve tri uvrščene. Komisijo bodo sestavljali član Radia Trsta A, Radia Opčine, Radia Koper, Radia Ljubljana in znana pevka Nora Jankovič. Zmagovalce bomo razglasili naslednji dan. Tudi občinstvo bo lahko glasovalo za peva ali skupino, saj je predvidena tudi nagrada občinstva, Primorski dnevn

nik pa bo nudil nagrado za najboljše besedilo. Oba večera bomo ponovili vseh 16 pesmi. V nedeljo, ko bomo pregledovali glasovnice, se publika vsekakor ne bo dolgočasila, ker bo na sporedu Vikij show.

Koncert bomo 14. maja ponovili tudi v športnem centru v Zgoniku, kasneje pa verjetno še kje.

Ste za nagrade najboljšim pevcem in kantavtorjem že zbrali vsa sredstva?

Za glavne nagrade sredstva že imamo, ne pa tudi za vse nastopajoče. V prejšnjih letih so namreč priznanje dobili vsi tekmovalci, zato še potrebujemo pomoč.

Kakšne načrte pa ima SKD Barkovlje za bodočnost, ko bo ta zahtevni Festival za vami? Ste rešili problem s sedežem v Ul. Cerretto?

Razstava je v Galeriji Tržaške knjigarne

Akvareli avstralskega Slovenca Kodriča

Do 14. maja bodo v Galeriji Tržaške knjigarne na ogled akvareli slovenskega likovnika Johna Dimitrija Kodriča, ki živi v Avstraliji. Njegovo umetnost navdihuje narava. Kodrič razstavlja v Trstu predvsem pejzaže v precej izpopolnjeni akvarelni tehniki.

Slikar je bil rojen leta 1941 v Brjah pri Braniku in se je konec 50-ih let odločil, da poišče srečo v tujini. Najprej je leto dni preživel v Italiji, nato pa je iz Trsta odplul v Avstralijo. Nekaj časa je preživel tudi v Novi Zelandiji, nato pa se je spet vrnil v Melbourne, kjer še danes živi. S slikarstvom se je začel Kodrič ukvarjati že kot otrok, v izseljenstvu pa je obiskoval razne likovne tečaje. Za svoje delo je prejel več nagrad, imel pa je dvajset samostojnih razstav. V Evropi se predstavlja prvič.

Na sliki: (foto S. Ferrari) slikar Kodrič v TK Galeriji

Nastopajoči na enem od prvih Festivalov slovenske popevke v Trstu pred tremi desetletji

Prva naloga, ki nas čaka, je organizacija vsakoletnega srečanja 50 in 60 letnikov. Letos smo sicer nekoliko v zamudi, vendar ni mogoče prirediti toliko stvari hkrati. V načrtu imamo, kot vsako leto, tudi zaključni izlet našega društva. Naša dejavnost pa je v tem obdobju nekoliko upočasnjena zaradi tega, ker iz dneva v dan čakamo, da bodo začeli popravljati sedež našega društva. Krajevna zdravstvena enota namreč ta dela že dve leti zaustavlja zaradi enega samega podpisa. Kljub vsemu pa skušamo, kolikor se le da, nadaljevati z našo dejavnostjo. Kar — čeprav začasno — zamre, je namreč težko ponovno oživiti.

(hj)

Sprejeti so bili tudi štirje popravki, ki sta jih predlagala svetovalca Ssk

Novi statut tržaške občine

Tržaški občinski svet je prejšnji teden z dvotretjinsko večino izglasoval statut in sprejel tudi štiri od osmih popravkov, ki sta jih predlagala svetovalca Slovenske skupnosti Peter Močnik in Andrej Berdon. Najpomembnejši je prvi popravek, saj vsebuje priznanje zgodovinske prisotnosti Slovencev na ozemlju tržaške občine. V drugem je dalje predvideno, da bodo pripadniki naše manjšine lahko uporabljali svoj materin jezik v odnosih z državljanovim pravobranilcem, v tretjem popravku je zapisano, da občina goji stike z državami in deželami Alpe Jadrana, ki predstavljajo njeno naravno zaledje, četrti pa govori o referendumih o ustavnih pravicah. Zapisano je, da o teh vprašanih (sem sodijo tudi pravice slovenske manjšine) ni možno ljudsko glasovanje.

»Predvsem priznanje zgodovinske prisotnosti Slovencev v Trstu je za nas izrednega pomena,« je dejal svetovalec Ssk Močnik, »saj se s tem izpodbija obrabljene fraze o takoiimenovanem italijanstvu tega mesta. Mislim, da smo s tem zadelo v živo in da smo z uspehom lahko zadovoljni. Ssk je sicer tudi predlagala — vendar predlog ni bil sprejet — dvojezično poimenovanje okoliških občin. Sedaj pričakujemo opozorilo in protest okoliških županov, ki morajo zahtevati popravek k statutu in torej uvedbo tudi slovenskega imena občin.«

DAROVI IN PRISPEVKI

V spomin na Franca Jezo, ob desetletnici njegove smrti, daruje dr. Drago Štoka 25.000 lir za tiskovni sklad Novega lista.

Zgodovina Ricmanj in Loga v raziskavi Borisa Kureta

Malo je pri nas vasi, ki se lahko kot Ricmanje ponašajo s tako natančno in bogato knjigo o svoji preteklosti, kot je delo domačega raziskovalca Borisa Kureta. Raziskava nosi naslov »Ricmanje in Log« in je izšla ob 100-letnici domačega kulturnega društva »Slavec« v zbirki »Breg skozi čas«. Avtor se z raziskavami sicer ukvarja ljubiteljsko, a z veliko resnostjo in pravim znanstvenim pristopom. Napisal je pravo zgodovinsko knjigo o življenju v Ricmanjih nekdanj, o družtvih, ki so se snovala in zamirala v istem času, o običajih in navadah, delo pa je tudi opremljeno z bogatimi fotografskim gradivom, kopijami starih dokumentov, razglasov, starih časopisov (predvsem Edinosti) itd.

Delo so predstavili sredi marca v okviru niza kulturnih prireditev na tradicionalnem »Ricmanjskem tednu«, izid pa so podprli občina Dolina, Hranilnica in posojilnica na Opčinah ter Tržaška kreditna banka. V zbirki »Breg skozi čas« je Boris Kuret leta 1990 izdal prvo knjigo z naslovom »Boršt«, posvečena pa je bila 90-letnici prosvetnega društva »Slovenec«. Sedaj pa bi želel podrobneje raziskati še preteklost Boljuna in Doline.

»Ricmanje in Log« je posvečeno »dragemu, plemenitemu prijatelju in neutrudnemu sodelavcu« Saši Oti, članu časnikarske ekipe RAI, ki mu je granata v Mostarju pretrgala življenjsko nit. Ota je bil tudi sam doma iz dolinske občine in je del svojega prostega časa, ki ga resnici na ljubo ni imel veliko, posvetil delovanju na kulturnem področju. V najnovejši Kuretovi knjigi je tudi nekaj njegovih fotografij. Nekatere je avtorju izročil tik pred svojim usodnim, zadnjim službenim potovanjem.

Knjiga je razdeljena na dva dela: v prvem spoznamo dragocene podatke o kulturnem delovanju v Ricmanjih in Logu, drugi del pa je posvečen gospodarskemu življenju in torej delovanju gospodarskih, posojilnih in konzumnih društev itd. Zgodovina Ricmanj torej ob zanimivem branju kar zaživi pred nami. Na 300 straneh je zbranih nešteto podatkov, dogodkov, imen, letnic, obrazov najpomembnejših osebnosti v Ricmanjih v minulem stoletju, fotografij članov raznih društev in pevskih zborov, zemljevidov, grbov, slik o sodobni in nekdanji podobi vasi. Avtor pa se geografsko ni omejil le na območje Ricmanj in Loga, ampak se je »sprehodil«

tudi po Trstu in Istri, ki sta bila z omenjenima krajema in njegovim razvojem tesno povezana. Med najpomembnejšimi osebami iz preteklosti omenja učitelja Ivana Kureta, duhovnika Jožefa Welhartickýja, Josipa Valentiča, enega najzaslužnejših mož, ki je sodeloval pri ustanovitvi številnih domačih društev, skladatelja in politika Ivana Zuljana, Ivana Berdona, ki si je v zadnjih letih prejšnjega stoletja skupno s tedanjim kaplanom dr. Antonom Požarjem prizadeval za samostojno župnijo in uvedbo staroslovanskega obrednega jezika v cerkvi, izumitelja in obrtnika Simona Zuljana, Rudolfa Pregarca, enega prvih in najaktivnejših članov Narodne delavske organizacije, in fotografa Franca Bonana, ki je sicer delal v Trstu, a ni nikoli pozabil na svoje Ricmanje.

Spremno besedo h knjigi »Ricmanje in Log« je napisal ravnatelj Narodne in študijske knjižnice v Trstu Milan Pahor. »To je čvrst in čudovit zidak v stavbi pisanja slovenske zgodovine Trsta in okolice«, je med drugim zapisal. »Take publikacije so temeljni nosilec vedenja o preteklosti Slovencev na Tržaškem. Na dobrem poznavanju lastne preteklosti sloni za

vest o narodni pripadnosti, se krepi prepričanje o bogatem kulturnem izročilu in se večja zaupanje v lastne korenine. K temu lahko dodamo še dejstvo, da o lastni zgodovini raziskuje in piše raziskovalec, ljubitelj, zgodovinar — domačin...«

Iz knjige, ki jo je napisal Boris Kuret, bo bralec spoznal Ricmanje in Log ter kulturno in gospodarsko življenje na tem območju od sredine prejšnjega stoletja dalje pa do zaključka prve svetovne vojne. Njegova raziskava se zaključuje s propadom habsburške monarhije, pod katero smo Slovenci, vsaj nekaj časa (z izjemo Rezije in Benečije) živeli pod skupno streho.

(hj)

Knjiga, ki je več kot samo potopis

Borut Korun: »Kača in jaguar«

Pred dvema letoma so v Ameriki navdušeno praznovali 500-letnico odkritja dotlej neznane celine. Če pa je ta podvig prinesel evropskemu človeku v času kolonizacije in teritorialnih ekspanzij veliko gospodarsko korist, je istočasno pomenil smrt za avtohtona ljudstva, za Indijance, kot so jih poimenovali priseljenci, in konec prekolumbijskih kultur, ki so cvetele pred prihodom zavojevalcev. V ta svet nas ponovno popelje Borut Korun s svojo knjigo »Kača in jaguar«. Delo je izšlo lansko leto v Sloveniji, avtor pa ga je izdal v samozaložbi.

Knjiga, ki jo imamo pred seboj, je več kot samo potopis. Iz nje je na vsaki strani razvidno, da avtor dobro pozna stvari, ki jih opisuje, da je raziskal zgodovino in da razume to, kar se dogaja danes. Delo je opremljeno tudi z lepimi barvnimi fotografijami opisanih krajev, ki jih je posnel sam avtor. Zemljevid in naslovna vinjeta pa sta delo Pavla Ferluge. Borut Korun je po poklicu zobozdravnik in stanuje v Velenju. Že kot dijak pa se je navduševal za potovanja in si je domala že ogledal ves svet, a ne kot večina tu-

ristov, ki se udeležuje vodenih potovanj, kjer ljudje spoznajo le nekaj arhitektonskih znamenitosti, in nič več. Koruna ne zanima zunanji videz stvari, pač pa vedno išče neko poglobitev, razložiti skuša vzroke, živo in učinkovito opisuje zanimive naravne pojave, značilne za Mehiko, Gvatemalo, Jukatan in Panamo, šel je skozi pra-

gozd, vozil se je s čolnom, se spuščal in vzpenjal po gorah, živel je med domačim prebivalstvom, poslušal njihove zgodbe, jedel njihovo hrano ter prisostvoval njihovim praznikom.

V uvodni besedi je Korun o odkritju Amerike zapisal, da je za domorodce prihod Kolumba pomenil »nesrečo, ki ji zgodovina človeštva ne pozna podobne. Ničesar ni, kar bi lahko odtehtalo izginotje nešteti narodov, jezikov in kultur. Ničesar na tem svetu ni, kar bi lahko opravičilo trpljenje ljudi, katerih krivda je bila le v tem, da so se rodili na nepravilni strani oceana. Zahodna civilizacija, ki je s Kolumbom stopila na ameriška tla, je tistega dne začela svoj uničevalni pohod, ki mu podlegajo tako indijanski narodi kot narava novih zemljin. Ta pohod še vedno traja in v njihovem uničevalnem bistvu gotovo ni ničesar velikega, ničesar, česar bi se morali spominjati in slaviti.« Korun tudi pravi, da njegova knjiga ne želi biti le opis neke poti, ampak potopis skozi pokrajine duha, ki tone v pozabo. Obenem želi seznaniti z delčkom tiste dediščine človeštva, ki je obsojena na izginotje. »In mogoče želi tudi opozoriti, da smo po svoje vsi Indijanci in da lahko nekoč tudi nas doleti njihova žalostna usoda.«

O samem avtorju je nekaj več v knjigi »Kača in jaguar« napisal dr.

Emil Cesar. Borut Korun je avtor večjih potopisov. Njegova bibliografija je obsežna, saj je začel pisati že zelo zgodaj, leta 1987 pa sta izšli njegovi prvi potopisni knjigi. »Kača in jaguar« je njegovo četrto tovrstno delo. »Kot potopisec se loteva pisanja načrtno, kar je značilno zanj, za pisatelja in popotnika. Na pot odhaja po temeljitem poznavanju ustrezne literature o posameznih deželah, njihovi kulturi in ljudeh«, piše v spremni besedi dr. Cesar. »Marsikdaj pa mu je samo izhodišče za lažje razumevanje, saj mu potovanja znanje razširjajo in etnološko dopolnjujejo... Zato je njegovo pisanje sistematično zasnovano: slikovito je prepleteno z lastnimi vtisi in doživetji, podrobnimi ogledi kulturnih in zgodovinskih spomenikov, neposrednimi stiki z ljudmi ter z znanjem, pridobljenim iz ustrezne literature...«

O vestnosti, natančnosti in znanju Boruta Koruna se bo lahko pričal tudi sam bralec. Odlika njegove zadnje, kot tudi vseh drugih njegovih potopisov, pa je tudi prijeten, svež in vsem razumljiv slog pisanja, tako živ, da se bo komu zdelo, da je opisane kraje tudi sam obiskal in si ogledal znamenite in monumentalne upodobitve kače in jaguarja, dveh božansko čaščenih živali v azteškem in majevskem verovanju.

(hj)

V skrbi za čim kakovostnejše vino

Glede na strožjo politiko Evropske skupnosti do vinogradnikov se kmetje tudi v naših krajih vse bolj zavedajo, da morajo ponuditi pivcem vino višje kakovosti. Kvaliteto pa je mogoče doseči v prvi vrsti s temeljitim delom v vinogradih. S primernim, dovolj strogim redom, naj bi pustili na trs čim manj rodnihih brstov, da si bomo tako zagotovili čim višjo kakovost grozdja in nato vina. Gre torej za smotrno obrezovanje. Take oblike vzgoje na dve ali še boljše eno mladiko in šparon zagotavljajo kar najboljše možnosti dela v vinogradih.

Kvaliteta je seveda odvisna tudi od sorte, lege vinograda in predvsem dobrega kletarjenja. Taka vzgoja pa vsekakor zahteva gostejši nasad, da ne bi nižja proizvodnja na trto bistveno zmanjšala količine. Vinogradniki se bodo morali zato zavestno odločiti, kakšno pot bodo ubrali. Menimo, da bodo vsekakor šli v smer kvalitete in tudi v zasaditev in resnično organizirano ponudbo domačih sort, ki so značilne samo za naše kraje. Na Krasu bo to gotovo teran, od belih sort pa ob malvaziji še vitovska garganja, sorta, ki odlično prenaša tudi dolgo sušo in daje zelo harmonično vino z odlično cvetico in bogato aromo. Več

pozornosti bi tudi zaslužila glera. Ta sorta daje vino, ki mu pravimo tudi prosek, se pravi vino, ki je naravnost izborno. Na Krasu pa so še pred kakimi petdesetimi leti gojili tudi druge sorte, npr. lipovsko, tudi pikolit in rebulo. Na Gornjem Vipavskem ob rebuli skušajo ovrednotiti sorti zelen in pinelo, podobno pa velja tudi za druge vinorodne okoliše, za biljske griče in za Brda.

Poglavje zase je seveda nega vina. Vsekakor skušajo novi predpisi na področju vinogradništva spodbuditi pridelovanje vin visoke kakovosti. Vinograde, ki dajejo grozdje za namizna vina, naj bi torej postopoma izruvali, da bi tako tudi preprečili presežke, ki morajo v določenem razmerju v obvezno destilacijo in za kar dobijo vinogradniki letos 190 lir na liter. Dežela Furlanija Julijska krajina je tako upošte-

vala predpise Evropske skupnosti in prepovedala zasaditev novih vinogradov do avgusta leta 1996, da bi na ta način zmanjšala globalno količino pridelanega vina. Istočasno pa so ugotovili, da je potrebno zagotoviti možnost zasaditve novih vinogradov, a le, če vinogradniki dajo določena jamstva. Vsak vinogradnik lahko izruje star vinograd in na isti površini zasaди novega, vendar mora to svojo odločitev sporočiti ravnatelju deželne vinogradniško-vinarskega centra, ki je odgovoren za izdajanje dovoljenj, nadzorstvo in preverjanje v zvezi z izručenjem s starih vinogradov in zasaditev novih. Vsako spremembo pa zabeleži tudi v deželni vinogradniški kataster.

Vinogradnik, ki bi se odločil, da bo izruel star vinograd, mora v posebnem dopisu, s katerim obvešča omenjeno deželno središče o svojem namenu, priložiti katastrski izpis parcele in tloris vinograda ter poročilo o njem navesti mora vrsto trte, vzgojno obliko, gostoto nasada ter možne druge posebnosti. Pristojni deželni organi bodo preverili podatke in so dolžni izdati potrdilo, da ima vinogradnik pravico do ponovne zasaditve vinograda na isti ali enaki površini. To pravico lahko vinogradnik tudi proda.

Navedli smo le nekaj okvirnih informacij o vinogradniški zakonodaji. Kogar zanima izvedeti kaj več, naj stopi do kmetijskih sindikalnih organizacij ali do pokrajinskega nadzorništvaa za kmetijstvo, kjer mu bodo nudili vse potrebne informacije.

Pismo deželnega tajnika Ssk S. Berlusconi in U. Bossiju

Deželni tajnik Slovenske skupnosti Martin Breclj je v preteklih dneh poslal predsedniku gibanja Forza Italija Silvio Berlusconi in glavnemu tajniku Severne lige Umertu Bossiju pismo, s katerima ju opozarja, da slovenska narodnostna skupnost kot edina izmed priznanih manjšin v državi še vedno ni ustrezno zaščiten, kot predvidevajo 6. člen ustave in mednarodne obveze Italije. Zato ju je pozval, naj v program nove vlade vključita tudi to vprašanje. V pismih je priložen tudi skupen medmanjšinski zakonski predlog, ki je bil vložen konec prejšnje zakonodajne dobe v poslanski zbornici in senatu. Deželni tajnik Ssk je dalje v pismih podčrtal, da bi bila odobritev zakona za zaščito Slovencev pomemben doprinos k utrjevanju sožitja v tem obmejnem prostoru in dobrososedskih odnosov z Republiko Slovenijo, ki je bila že deležna pohvale evropskih oblasti zaradi zaščite italijanske in madžarske manjšine na svojem ozemlju.

Pismo s podobno vsebino je Martin Breclj poslal tudi predsedniku republike Scalfaru in ga pozval, naj kot najvišja avtoriteta v državi stori vse, kar je v njegovih močeh, da bi se to vprašanje pravično in hitro uredilo.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST«
Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954,
št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar,
Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni
in odgovorni urednik), Miro Opetl,
Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij
Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst,
tel. 040/772151.

Član Združenje periodičnega
tiska v Italiji

Beri - Širi - Podpiraj
NOVI LIST

Ambrož Kodolja

Hrvaška politika in Cerkev na Hrvaškem

(I.)

Ob velikonočnih praznikih so se nekateri svetovni časopisi razpisali o hrvaških političnih razmerah, kot tudi o Cerkvi na Hrvaškem. Povod za to polemiko je dopolnjeno 75. leto starosti zagrebškega nadškofa in hrvaškega kardinala dr. Franja Kuhariča. Kot je ustaljena cerkvena praksa, ko škof dopolni 75 let, ponudi papežu odstop, kar pomeni, da bo njegovo mesto zaupano mlajšemu. Običajno se že kakšno leto pred tem dogodkom poišče primerna oseba in je po uradnem odstopu v nekaj mesecih že imenovan naslednik. Za Hrvaško pa, kot sedaj kaže, ne bo prišlo do te zamenjave tako kmalu. Glavni vzrok je vojna, ki je zajela tudi tisti del, kamor spada jurisdikcija Hrvaške škofovske konference, saj je kardinal Kuharič njen predsednik. Ob vsem tem bo, vsaj tako se sklepa, Kaptol dobil odgovor, da papež sicer jemlje na znanje kardinalov odstop, vendar ga bratsko prosi, da na omenjeni dolžnosti še dalje vztraja. Kdo naj bi ga nadomestil ni niti tako velika skrivnost. Oseba je vsaj cerkvenim krogom dobro znana, saj je kardinalov najožji sodelavec, kot tudi nekakšen neuradni svetovalec ne samo pri cerkvenih, ampak tudi pri drugih zadevah...

Za kardinala dr. Franja Kuhariča je znano, da je izredno umirjena in zelo duhovno urejena osebnost. Šel je skozi preizkušnje, opravljal je kaplansko, župnijsko in končno tudi škofovsko poslanstvo. Bivši režim ga je imel vsaj v začetku na piki, čeprav bi zadnja leta lahko celo kako drugače govorili... Zgodovina naj bi bila tista, ki bo nekoč morala povedati tudi kaj o tem obdobju. Kako bo, o tem pa se danes zelo težko razmišlja, saj prav danes hoče imeti vsak svoj zgodovinski prav in je seveda tudi samo njegovo prikazovanje nepristransko... Bil je sodelavec kardinala Stepinca, kar je bivši režim zelo motilo, kot tudi niso bili zadovoljni, da je bil do bivše politike odločen in

brezkompromisen. Vse to mu je velikokrat prinašalo kar nekaj nevšečnosti, pa mu je verjetno danes v večjo čast!

Po političnih spremembah se je prvič pojavil na zagrebški televiziji takoj po božiču. Enourni pogovor z umirjenim televizijskim časnikarjem je ostal marsikomu v zelo živem spominu. Že sam aranžma je bil hrvaško obarvan. V ozadju je plapolala zelenomodra tančica pred čudovitim gotskim Marijinim kipom, ki so si ga izposodili v muzeju Mimara in je na Hrvaško pripotoval nekje iz Anglije. Kardinal je jasno povedal, da prvič nastopa pred televizijo. Najprej je obrazložil, kaj pomeni pozdrav: »Hvaljen Jezus in Marija«. Zakaj tudi Marija, kar je v evropski kulturi redkost. Tudi odgovor na vprašanje, kako to, da je pred televizijsko kamero prvič, se je umirjeno glasil: »To pač prej, (v prejšnji politični ureditvi) ni bilo v navadi.« Že ta odgovor je enkrat. Skromen, pa vendar pove vse. Toleranten, nevsiljiv, ne da bi kakorkoli obsojal, da čutiti, da so pač bili drugačni časi... Prav ta televizijski pogovor je bil nekakšna prelomnica v kardinalovem življenju v zadnjih nekaj letih. Sprožil je vrsto polemik, češ zakaj ni jasno in glasno, kot kardinal, Hrvat in predstavnik Cerkve obsodil prejšnji režim in prejšnje čase. Drugi, kot povsod, pa so ga prav zaradi te njegove umirjenosti vzpodbudili, saj je dobil izredno veliko pošte, ki so mu jo naslovili najrazličnejši ljudje, celo nekateri, ki so bili v prejšnjem režimu na vodstvenih položajih, z željo, da bi skušali živeti sedanost v miru, kot se spodobijo narodu, ki je končno po tolikih letih dočakal lastno državo...

V ožjem sprejemu pred letošnjo cvetno nedeljo, ko mu je skupina vernikov, kot tudi duhovnikov prišla čestitat za Veliko noč in obenem izrazila vzpodbudo ob 75-letnici, je kardinal med drugimi povedal tudi to: »Vedno sem se trudil, ali mi je uspelo ali ne, to ve Bog, da sem kjerkoli že skušal delati dobro. Najprej v blagor Cerkvi, narodu pa tudi vsemu človeštvu. Vem, da me vedno niso razumeli, mogoče tudi sam nisem razumel njih, to ve Bog. Priznam pa, da sem vedno v katerem koli položaju imel najprej pred seboj bodisi kot duhovnik in pozneje kot škof en cilj; to je volja božja v tistem trenutku in šele potem ostalo...« Skromne, pa vendar pomembne besede so lahko za marsikoga, ki mu je zaupano kakršno koli krmilo, zlasti še v Cerkvi, posnemanja vredne.

(konec prihodnjic)